

L.
Avaro

COLECCIÓ DE MONÓLECHS DE LL. M.—Obra 19

L'AVARO

Monòlech dramàtich, en vers, original de

Lluís Millà

DIPOSIT Y VENTA

Carrer del Hospital, 82 y 84, pral.

1901

L'AVARO

Monólech dramátich, en vers, original de

Lluís Millá

BARCELONA

Imprempta de F. Badia, Dou, 14

1901

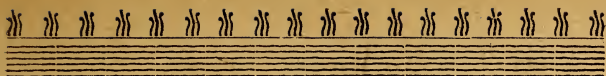
PERSONATJE

SEBASTIÀ: 65 anys d'edat.

Es propietat del autor.

**La galeria Molas y Casas (Hospital, 12 y 14, Barcelona),
es l'autorizada pe 'l cobro dels drets de representació.**

L'autor se reserva tots els drets que la ley li concedeix.

Acte únic

Passeig solitari. — Banchs y arbres á dreta y esquerra.

EN ESCENA

No hi ha ningú. Las fullas dels arbres van cayent grogas y secas. El vent las recull, y fentlas giravoltar las apilota sota 'ls banchs.

Una ventada més forta que las altras, las torna fer correr pe 'l passeig: de remoli en remoli, las més de las fullas quedan enllotadas formant alfombra de pedassets que aumenta l' humitat del passeig.

El cel grís no deixa acertar l' hora qu' es.

Es una tarde del cor del hivern.

Després de llarga pausa, apareix per l'esquerra, el SR. SEBASTIÀ: edat 65 anys: cara afeytada, càrns grogas y aixutas: ulls petits ab molta vida. Vesteix llarch levitón, ermilla cordada fins al coll, corbata de llas fet, pantalón estret ab genolleras, sabatas de panyo amples, y barret tou.

Enrahona ab variats tons de veu y ab ademans curts pero molt entesos.

No trobo 'l que busco, per més que camino
mirant endarrera, mirant endevant,
mirant per la dreta, mirant per l' esquerra,
mirant cap als nuvols, mirant cap abaix.

Es prenda perduda de tanta valía,
es joya tant rica com cap més n' hi há:

per ella daría, si me la tornavan,
deu anys de la vida ab pacte firmat.

(*Ab tristesa.*)

La joya que busco jo abans la tenía
usantla á tot' hora sens por de desgast:
demunt la portava guiantne 'ls meus passos
com brújula guía al marí en la mar.
Si en nit la més fosca, precís del tot era
passar sol, sens armas. que may ne gastat,
per llochs de poch tránzit que inspiran cuydado
als 'homs recelosos de son propi pas;
sens por de cap mena jo feya ma via
sens que la pabura me fés girá 'l cap.
A casa arribava, al llit m' acotxava
sens balda en la porta, tan sols débil pany,
y al cap de poch rato, sens gota d' insomni
dormía plasívol fins al primer raig
de sol que 's filtraba en ma propia cambra
donantme tot d' una son bes matinal.
Despert sens fatigas, ab forsas als muscles,
ab goig de la vida, sens nuvols al cap;
un cop peus en terra: ab franca rialla,
ab vista alegroya, vestit y rentat,
sens sobra ni falta de temps, que atropella,
joyós emprenía de vida el treball
captantme més ferma franca simpatía
per recta conducta en propis y estranys.

(*Suspirant.*)

Tothom m' apreciaba. Tothom de mi deya
que jo d' honradesa n' era 'l pur mirall.
Ningú mon saludo jamay esquibava.
Ningú se 'n distreya de dar-me la má.

(*Ab goig.*)

Tothom ma companya buscava ab carinyo
gustós retenintme sempre al seu costat.
Tothom ma conversa seguía ab agrado
sens que 'n las paraulas n' eixís abarany's.
Si pobre en moneda llavors ma persona
sens brí d' esperansa de cap capital.
(que als homes els dona l' honor sobre 'ls altres)
com jo de modestia tenía 'l resguart,
be massa contava ab bona riquesa...
Tenía la joya que avuy estich buscant.
Tenía la joya que ploro perduda...
Tenía la joya que no tindré may,
¡may més de la vida! per més que la pagui
ab sang de las venas, ¡la tranquilitat!

(Pausa)

Volguent elevarme per sobre dels homes
que 'm feyan denteta veyentlos gastar
en gótxos de vida que jo no podia
per esser á casa tant sols menestrals;
un día al llevarme, vaig dirme:—Precisa
cambiar de conducta, segui ferm el plan
d' estalvi de gastos que á l' home atropellan
y no 'l deixan fixo pensá 'n l' endemá.
Jo, ab medis d' ingeni, que 'l cap prou inventa,
pilots de moneda guardá vuy ab afany.
El medi dels medis, be prou que la idea
en l' aygua se troba, quan á gotas cau.
¿La gota furada la roca més ferma?
Constancia precisa per 'ná sempre avant.
Avant donchs y fora sens miras ni trebas:
més no atropellantse, qu' es més segú 'l pás
del bou de carreta marcat com rellotje,

que no la carrera del briós caball.
Si emprenc del negoci la via directa,
tindrè cap-giradas, y sempre ab un jay!
viuré per la febre qu' enclou tota empresa.
No, no, mil vegadas milló es seguí 'l pás
del bou de carreta. Tinch vida de sobras:
el temps puch ficsarme de vinticinch anys
per fer ab constancia d' estalvis y trobos,
alló que sol dirse, un bon capital.
Quan duenyo ne siga de tot l' or que ansio,
llavors de la vida vindrá 'l bon gosar:
llavors tots els gustos y tots els capritxos
podré nit y día tení al meu voltant.
La vida es molt llarga: primer fem acopi
del or que precisa per pogué triunfá.
Primer fem resclosa ben fonda ben fonda...
Després d' esser plena, obrím d' un plegat
las portas del aygua que la corrent tanca,
y un cop ben obertas aném riu avall.
Anemhi tot d' una ab goig y alegría
de que á la fi 's troba 'l mar tant ansiat:
el mar de la vida, el pler sense trabas
ahont podré donarme ab or un bon bany...

(Cambi de tó.)

Aixó en mon deliri el cap va dictarme,
y aixó sens més míras vaig volgué dur á cap.
D' aquell punt y hora, igual que formiga
que busca afanosa la bolva y 'l grá,
que aumenta sa hisenda de mica en miqueta
avara y joyosa engrandint son cau,
igual jo ab frisansa cullia l' agulla,
cullía la palla que jas va formant.

De céntim en céntim formaba una pila
de xicas monedas, que, al ferlas cambiar
per altres de plata, el sol ja may veyan
tancantlas secretas sempre ab doble pany.
De penas y angoixas ¡si 'n vareig pasarne!
fins que pogué un día, dir: —Tinch capital
que aumenta fortuna, fent préstams que deixan
ab gran seguransa, per duro dos rals.—
De tot m' apartava, de tot refugía
del pas que reporta pagá pe 'ls companys.
Cafés y teatros, per mí morts estavan.
Surtidas á fora de festas y balls,
fins de la memoria borraba la ditxa
perque aminorava així 'l meu pesar.
¿Fumar? Ni pensarhi. Fumar representa
un gasto de monta, un gasto molt gran
que 'n fúm se dissipa y 'ls dits te recrema
sense que 't reporti cap utilitat.
¿Vestits á la moda? No veig que precise
la roba 's conserva cuidantla ab afany.
Si 'l mon riu, que rigui: no implican riallas...
Avuy 'ls que se 'n riuhén demá plorant.
¿Menjar? Avuy día están tan per l' ayre
tots els comestibles, que no 's pot da un pas
sense que 't reporti la vida diaria
en gastos de taula, tot un capital.
El cos s' acostuma á tot quan li donan.
Més morts hi ha per gula que no pas de fam.
No, no: fem estalvis, que la goloria
es vici dels vicis potser del més grans.

(Molt detallat.)

Mirant cap als nuvols no 's troba gran cosa:

mirant cap á terra 's veu be 'l que hi ha.
A terra se llensan y 's perden objectes,
que, qui va depressa no pot veurer pas.
El pes pot portarse ab tota mesura:
la presa atropella, no deixa pensar:
ab pausa camina y cull lo que vegis,
que tot aprofita més ó menos tart.
L' agulla. la palla, el misto, la molla,
el vidre, la fusta, el cartró y 'l clau,
tot pot apilarse, tot te 'l seu objecte,
si un tros no aprofita, tot ben ordenat
resulta riquesa que molts desprecian
pero que l' ingeni no pot despreciá.

(Pausa.)

Seguint aquet tema, que un fi determina,
ni un punt de ma vida fugia jamay.
Primer costós m' era, y angunias donava;
més de mica en mica l' angunia passá,
y goig hi trobava ahont penas hi veyan
els que 'm rodejaban mirantme estranyats.
Amichs d' aquells íntims, que veyan mon cambi
d' ideas y fetas per ells tant estrany,
vingueren á ferme reflexions de vida
creyent que jo estava ab pérdua de cap.
Inútil taleya. Quan més predicaban
per ferme tot d' una torná 'l meu passat,
més ferm jo seguía el meu gran proposit
d' arribá á la sima del meu ideal.
Tothom me deixava, aixó jo volía
perque no posesin trebas al meu pas.
Y així arribá un día que ab economías,
ab bonas usuras y fer treballar,

ja duenyo vaig veurem d' una fortuneta
que 'm costa fatigas de més de trenta anys.

(*Tus ab fatiga.*)

Al punt de m' ha idea arribat havia,
y al ferme proposit de buscar descans
gastantme 'n recreos, si no ma fortuna,
quan menos las rendas del meu capital;
no trobí manera, no trobí cap medi
de poguer desferme d' aquet viu afany
que estalvis reporta ab dol y fatigas
recullint de terra l' agulla y 'l drap,
el ferro y la fusta, que, fentne coplada
ho vench al drapayre per dos ó tres rals.

(*Ab mes fatiga.*)

Aquesta miseria que dona vergonya,
voldria matarla, voldria esborrar
de la meva pensa que tant m' atropella:
jo be faig esforços, prou busco ab afany
el medi y manera de ferme home espléndit
volgut per simpátich com ja ho era abans...
Més no puch lograrho, no puch ab franquesa
mostrarme sens pena al curs natural.
El gasto més mínim que un pobre soporta,
no puch obligarme *jo á mi* ab voluntat.
La pérdua d' un céntim me crispa de nervis:
voldria canviar-me, y, per més que faig,
no puch, repeteixo, no puch de cap modo
mostrar bondadesa, generositat.
L' afany m' atropella de nit y de día
del or que enlluerna y vil va cegant
la vida més forta que 's creu ser valenta

perque te l'apoyo que dona 'l metall.
Jo 'n tinch per llensarne sens por d' esser pobre.
Jo 'n tinch per fer vida á cos regalat
Jo 'n tinch, y ab recansa m' arrencan un céntim;
que, dins las entranyas hi tinch tan sangnan
el cáncer d' avaro, que, ni la paraula
desvio ab fortuna cap altre ideal.

(*Pausa.*)

En mitj m' ha riquesa, soch pobre, tan pobre,
que, moltas vegadas, al carré, aturat,
personas que 'm veuhen, m' han fet una almoyna
pensant que jo anava pe 'ls carrers captant.
Lo just llavors fora, no pendre moneda
que robo d' un pobre sens tenir pietat.
Jo be ho considero, jo prou ho coneixo...
Y ab tot, no puch menos, que, allargar la má
y pendre ab enveja la dádiva aquella
que aumenta en dos céntims el meu capital.

(*Pausa.*)

A més d' esta angunia, la febre 'm debora
creyent que segueixen per tot el meu pas,
per dar-me sorpresa, y en lloch solitari
robarme y matarme sense cap pietat.
Fa poch, quan venía aquí passejantme,
he vist sota 'ls arbres passá y repassar,
dos homs que 'm miraban així á l' esguitllenta
talment com seguintne abdós algún plan.

(*Mirant per tot encare ab recel.*)

¿Será que de robo tenían idea?
Será qu' esperaban veurem descuydat
per tirarsem sobre tapantme la boca

y si 'm resistía clavarme un punyal?

¿Serán potsé uns homes que feyan sa via
mirantme curiosos sense mal pensar?

No ho sé, ni 'l cap deixa que ho mediti 'n calma,
pues tot se 'm revolta y 'm va dan espant,
que 'l cos m' atropella la sang me congela
y 'm deixa sens ánim ni per respirar.

Per tot sempre sombras me sembla que 'm vol-
(tan,

no puch confiansa, y menos resguart,
posarne en persona que amiga me siga,
donchs crech que m' enganya el més fiel com-
(pany.

Demunt sempre porto, cusit á la roba,
papers de valía... Bitllets que del Banch
son crédito á vistas. No vuy jo fiarme
de caixas de ferro... No 'm fío de pany.
Ningú com jo guarda lo qu' es de ma vida
l' anhel y deliri, la sang de ma sang.

*(Agafantse una de las puntas del levitón y mirant
per tot ab molt recel.)*

Aquí ab tota manya, ab doble costura,
hi porto butxacas que no 's veuhen pas,
ben plenas, tan plenas, que foran fortuna
de moltas familias salvantlas de fam,
y á mi 'm cambi 'm dona no més que fatigas,
y... ¡Calla! ¡No trobo!... No toco... ¡No hi ha
senyal ni resquisia de... ¡Lladres! ¡Socorro!

*(No trobant al palp els billets cusits al forro del
levitón.)*

¡Oh, goig de ma vida! ¡Oh. Deu sant de sants'
¡No trobo!.. ¡No trobo... lo que jo guardaba

cusit sota 'l forrol! ¡Es que m' han robat!!
Sí, sí, no hi ha dupte. Ni mota, ni rastre,
ni 'l més xich indicati, ni débil senyal!
¡Socorro! ¡socorro!.. ¿Qué dich? No, silenci...
Jo dech retenirme. Si crido, sabrán
que jo aquí tenia la meva fortuna
y 's fácil que 'm robin... ¡Sí ja m' han robat!
¡Qué dich! ¡Jo deliro! ¡Si no 'm poden pendre
ja res de valía! ¡Si mort estich ja!..

(*Ab amarch plor.*)

¡Ay, goig de ma vida! ¡Consol de las penas!
¡Ventura de ditxas! ¡Afany dels afanys!
¡Trent' anys d' amarguras! ¡Trent' anys d' ava-
ricia...
No puch trobar calma... Al coll un dogal,
m' apreta, m' ofega, la vida m' arranca
talment com si d' arbre estigués penjat.

(*Sempre ab deliri.*)

Las camas se 'm doblan, els brassos me cauhen,
la sang no circula, la vista se 'm va,
y sento que prompte, molt prompte... ¡Qué toco!
¡Qué toco en el forro, cusit y amagat!

(*Trobant ab el palp, els billetes que creya perduts.*)

¡La meva fortuna! ¡La meva alegría!
Sí, sí, no hi ha dupte. Aquí, sí, aquí estant
com sempre jo 'ls duya, com sempre 'ls guardaba
millor que 'n cap caixa de barra y candau.

(*Ab delirosa alegría.*)

¡Oh, quína alegría! ¡Oh, cuanta ventura!

¡Quín goig! ¡Quína angoixa del cor he arrancat!

(Aumentant la frisansa.)

El pler que 'm rebrota, el pler que 'm recorra
per totas las venas d' un cap á altre cap,
me dona la ditxa, me dona la vida,
me dona frisansa, me dona desmay.

Desmay d' alegría .. Desmay de... ¡Qué sento!
¡Qué 'm passa! ¡qué corre! ¡qué miro! ¡qué faig!
¡Perque aixís tremolo! ¡Perque 'm neguiteixo!

(Sempre ab neguit que no pot reprimirne.)

¡El cor bat ab forsa! ¡La vista se 'n va!
¿No tinch lo que ansiaba? ¿Lo que perdut creya?
¿No soch duenyo á vistas del meu capital?

(Arrencantse'l forro del leviton y trevent els bitllets.)

Aquí tinch tot d' una la meva riquesa.
¡Es meva! ¡Ben meva! Ningú 's prou capás
de péndrem un céntim. Primer deixaría
robarme la vida.. ¡Oh, Deu! ¡quín pesar
m' embarga altre volta! ¡Es pena ó ventura!

(Ofegantse.)

No ho sé. No respiro... Molt més fort que abans
m' apreta l' argolla que 'm dona martiri.

(Compregas be l' estat delirós que al passar de la pena á l' alegría li dona desvari.)

Ara l' alegría, com abans l' esglay,
¡m' ofega! ¡me mata! ¡Socorro! ¡Assistencia!
¡No puch més! ¡Socorro! No puch ni cridar.

(Ab creixent desvari.)

¡Las forsas s' acaban! Els polsos explotan...

(Ab veu apagada.)

L' avaro aquí acaba tot ell voltejat
¿de ser carinyosos que 'ls ulls, mort li tancan?
No ho pensis, no creguis... No te més companys
l' avaro que fina, que, anònims com sempre,
un munt, per mí inútils, de bitllets de Banch.

*(Cau mort, deixant anar el plech de bitllets, que,
barrejats ab las fullas mortas dels arbres, una
forta ventada escampa y enfanga per terra.)*

FI.

Colecció de monólechs d' en Lluís Millá

- 1 Las penas d' un casat.
- 2 En Nofre Llonsa.
- 3 No val á badá.
- 4 El primer fill.
- 5 Solter, casat y viudo.
- 6 Mal de caixal, (premiat.)
- 7 Un sopar de duro.
- 8 La Fiera malvada.
- 9 El meu barber.
- 10 El xicot del carboner.
- 11 ¡La sogra!
- 12 Cinch minuts tart.
- 13 La estatua de Colón.
- 14 La Castanyera.
- 15 D. Jaume 'l «Conquistador.»
- 16 Municipal de punt.
- 17 Monólechs curts.
- 18 El joch del Burro.
- 19 L' avaro, (Monólech dramátich)

SEGUIRÁN

¡Cóm está 'l mon!
Un drama d' Echegaray.

Y altres més, fins á formar un tomo de 25 quaderns.

